

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତୀୟ ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟ

Vedic Literature of Ancient India

ଉପନିଷଦ

(ଉପନିଷତ୍)

Upanishad / उपनिषद्

୧୦୮ ଉପନିଷଦ (ଭାଗ - ୧)

108 Upanishad (Part – 1)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଉପଦେଷ୍ଟା

ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ ସତ୍ୟୋଷ କୁମାର ମିଶ୍ର

ସଂପାଦକ, ହିନ୍ଦୁ ମହାସଭା, ଓଡ଼ିଶା ଶାଖା

ବେଦ ଉପନିଷଦ

ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକ 'ବେଦ ଯୁଗ'ର ଶେଷ ଆଡ଼କୁ ରଚନା କରାଯାଇଥିଲା । ଉପନିଷଦ 'ଷଦ' ଶବ୍ଦରୁ ଆସିଅଛି, ଷଦ ଅର୍ଥାତ 'ବସିବା', ଏଥିରେ ପୂର୍ବରେ 'ଉପ' ଓ 'ନି' କୁ ଯୋଡ଼ା ଯାଇଛି । ଅର୍ଥାତ 'ଉପ' ର ଅର୍ଥ ପାଖରେ , 'ନି' ର ଅର୍ଥ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ, ତେଣୁ ଉପ-ନି-ଷଦ, ଯାହାର ଅର୍ଥ ହେଲା, ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଗୁରୁଙ୍କ ପାଖରେ ବସିବା, ଅର୍ଥାତ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମର୍ପଣ ସହିତ ଗୁରୁଙ୍କ ପାଖରେ ବସି ବେଦର ଶେଷ ଭାଗ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା । ଉପନିଷଦକୁ ବେଦର ଚତୁର୍ଥ ସ୍ତର ବା ଅଂଶ ବୋଲି କୁହାଯାଏ ।

ଯେହେତୁ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକ ବେଦର ଅନ୍ତ ଆଡ଼କୁ ରଚନା କରାଯାଇଥିଲା, ସେଥିପାଇଁ ଏହାକୁ 'ବେଦାନ୍ତ' ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଏ । ଅଧିକାଂଶ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକର ବିଷୟବସ୍ତୁ 'ଆତ୍ମବିଦ୍ୟା' ଓ 'ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା' ଉପରେ ଆଧାରିତ । ଏହାକୁ ଅନେକ ଗବେଷକ ବା ପଣ୍ଡିତ ବା ଜ୍ଞାନୀମାନେ ଅନେକ ଆଖ୍ୟା ଦେଇଛନ୍ତି ଯଥା – 'ଆଦି ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟ' ଏହାକୁ 'ଆତ୍ମ ଓ ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା' କହିଛନ୍ତି, 'ମାକ୍ଷ ମୁଲ୍ଲେର୍' ଓ 'ପାଉଲ୍ ଦେଉସାନ୍' ଏହାକୁ 'ଗୁପ୍ତ ଶିକ୍ଷା', ଓ 'ପାଟ୍ରିକ୍ ଓଲିଭେଲ୍ଲେ' 'ଲୁକ୍କାୟିତ ଅର୍ଥ', ବୋଲି କହିଛନ୍ତି ।

ଏହା କୁହାଯାଏ ଯେ, ଯେଉଁ ଶିଷ୍ୟ ମାନଙ୍କର ଚରିତ୍ର, ଶିକ୍ଷା ଓ ଗୁରୁଭକ୍ତି ଠିକ ରହୁଥିଲା, ସେମାନଙ୍କୁ କେବଳ ଉପନିଷଦ ଶିକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରିବାର ସୁଯୋଗ ମିଳୁଥିଲା । ସେଇଥିପାଇଁ ଉପନିଷଦ ମାନଙ୍କୁ "ଗୁପ୍ତ ବିଦ୍ୟା" କୁହାଯାଏ ।

ଇତିହାସକାର ଓ ଗବେଷକ ମାନଙ୍କ ଅନୁସାରେ ବେଦରେ ସମୁଦାୟ ୧୦୮ଟି ଉପନିଷଦ ଅଛି । ଏହିସବୁ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବେଦ ଅଧୀନରେ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଓ ବିଷୟବସ୍ତୁ ଅନୁସାରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ବିଭକ୍ତିକରଣର ପଦ୍ଧତି ଗୁଡ଼ିକ ହେଲେ - ମୁଖ୍ୟ, ସାମାନ୍ୟ, ସନ୍ନ୍ୟାସ, ଶାକ୍ତ, ବୈଷ୍ଣବ, ଶୈବ, ଓ ଯୋଗ । ଅର୍ଥାତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବେଦର ମୁଖ୍ୟ, ସାମାନ୍ୟ, ସନ୍ନ୍ୟାସ, ଶାକ୍ତ, ବୈଷ୍ଣବ, ଶୈବ, ଓ ଯୋଗ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକ ଅଛି । (ତଳେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଟେବୁଲ୍‌ରେ ଏହାର ସଂକ୍ଷିପ୍ତକରଣ ପାଇ ପାରିବେ)

ଏସବୁ ଉପନିଷଦ ଭିତରୁ ଦଶୋପନିଷଦ, ଅର୍ଥାତ ୧୦ଟି ଉପନିଷଦକୁ 'ମୁଖ୍ୟ ଉପନିଷଦ' ଭାବରେ ମାନନ୍ତି, ଏଥିରେ, ପରେ ଆଉ ୩ଟି ଉପନିଷଦ ଯୋଗ କରାଯାଇ ଏହାକୁ ୧୩ଟି କରିଦିଆଗଲା । ତେଣୁ ୧୩ଟି ମୁଖ୍ୟ ଉପନିଷଦ, ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲେ - (ଦଶୋପନିଷଦ) - ଈଶ, କେନ, କଠ, ପ୍ରଶ୍ନ, ମୁଣ୍ଡକ, ମାଣ୍ଡୁକ୍ୟ, ତୈତ୍ତିରୀୟ, ଐତରେୟ, ଛାନ୍ଦୋଗ୍ୟ ଓ ବୃହଦାରଣ୍ୟକ, (ଅତିରିକ୍ତ) - କୌଷୀତକି, ଶ୍ୱେତାଶ୍ୱତର ଓ ମୈତ୍ରାୟଣୀୟ ।

ବେଦ - ଉପନିଷଦ ସଂଗଠନ

ବେଦ	ସଂଖ୍ୟା	ମୁଖ୍ୟ	ସାମାନ୍ୟ	ସନ୍ନ୍ୟାସ	ଶାକ୍ତ	ବୈଷ୍ଣବ	ଶୈବ	ଯୋଗ
ଉକ୍ ବେଦ	୧୦	ଐତରେୟ, କୌଷୀତକି	ଆତ୍ମବୋଧ, ମୁକ୍ତଲ	ନିର୍ବାଣ	ତ୍ରିପୁରା, ସୌଭାଗ୍ୟଲକ୍ଷ୍ମୀ, ବହୁତ,	-	ଅକ୍ଷମାଳିକା	ନାଦବିନ୍ଦୁ
ସାମବେଦ	୧୨	ଛାନ୍ଦୋଗ୍ୟ, କେନ	ବକ୍ରସୂତୀ, ମହା, ସାବିତ୍ରୀ,	ଆରୁଣେୟ, ମୈତ୍ରେୟ, ସଂନ୍ୟାସ, କୁଣ୍ଡିକା	-	ବାସୁଦେବ, ଅବ୍ୟକ୍ତ	ରୁଦ୍ରାକ୍ଷଜୀବା ଲ, ଜବାଳି	ଯୋଗଚୂଡ଼ାମଣି, ଦର୍ଶନ
କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ	୩୨	କଠ, ତୈତ୍ତିରୀୟ, ଶ୍ୱେତାଶ୍ୱତର, ମୈତ୍ରାୟଣୀୟ,	ସର୍ବସାର, ଶୁକରହସ୍ୟ, ସ୍ୱୟ, ଗର୍ଭ, ଶାରୀରକ, ଏକାକ୍ଷର, ଅକ୍ଷି	ବ୍ରହ୍ମ, ଅବଧୂତ, କଠଶ୍ରୁତି	ସରସ୍ୱତୀ ରହସ୍ୟ	ନାରାୟଣ, କଳି ସତ୍ତରଣ	କୈବଲ୍ୟ, କାଳାଗ୍ନି ରୁଦ୍ର, ଦକ୍ଷିଣାମୂର୍ତ୍ତି, ରୁଦ୍ରହୃଦୟ, ପଞ୍ଚବ୍ରହ୍ମ	ଅମୃତବିନ୍ଦୁ, ତେଜୋବିନ୍ଦୁ, ଅମୃତନାଦ, କ୍ଷୁରିକା, ଧାନବିନ୍ଦୁ, ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା, ଯୋଗତତ୍ତ୍ୱ, ଯୋଗଶିଖା, ଯୋଗକୁଣ୍ଡଳିନୀ, ବରାହ
ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ	୧୮	ଇଶ, ବୃହଦାରଣ୍ୟକ	ସୁବାଲ, ମନ୍ତ୍ରିକ, ନିରାଲମ୍ବ, ପୈଙ୍ଗଲ, ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ମୁକ୍ତିକା	ଜୀବାଲ, ଭିକ୍ଷୁକ, ତୁରୀୟାତୀତ ଅବଧୂତ, ୟାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟ, ଶାବ୍- ୟାୟନୀୟ,	-	ତାରସାର	-	ଅଦ୍-ବୟ ତାରକ, ହଂସ, ତ୍ରିଶିଖ-ବ୍ରାହ୍ମଣ, ମଣ୍ଡଳ-ବ୍ରାହ୍ମଣ

ବେଦ	ସଂଖ୍ୟା	ମୁଖ୍ୟ	ସାମାନ୍ୟ	ସନ୍ଧ୍ୟାସ	ଶାକ୍ତ	ବୈଷ୍ଣବ	ଶୈବ	ଯୋଗ
ଅଥର୍ବ ବେଦ	୩୨	ମୁଣ୍ଡକ, ମାଣ୍ଡୁକ୍ୟ, ପ୍ରଶ୍ନ,	ଆତ୍ମା, ସୂକ୍ଷ୍ମ, ପ୍ରାଣାଗ୍ନିହୋତ୍ର	ଆଶ୍ୱମେଧ, ନାରଦପରିବ୍ରାଜକ, ପରମହଂସ, ପରମହଂସ ପରିବ୍ରଜକ, ପରଂବ୍ରହ୍ମ,	ସୀତା, ଦେବୀ, ତ୍ରିପୁରାତାପିନୀ, ଭାବନ	ନୃସିଂହ ତାପନୀୟ, ମହାନାରାୟଣ, ରାମ ରହସ୍ୟ, ରାମ ତାପନୀୟ, ଗୋପାଳ- ତାପନୀ, କୃଷ୍ଣ, ହୃୟଗ୍ରୀବ, ଦତ୍ତାତ୍ରେୟ, ଗରୁଡ଼	ଅଥର୍ବସିରସ, ଅଥର୍ବଶିଖା, ବୃହଜ୍ଜାବାଳ, ଶରଭ, ଭୃଗୁଜାବାଳ, ଗଣପତ୍ୟର୍ଥବ ଶୀର୍ଷ	ଶାନ୍ତିଲ୍ୟ, ପଶୁପତିବ୍ରହ୍ମ, ମହାବାକ୍ୟ
ସମୁଦାୟ	୧୦୮	୧୩	୨୧	୧୯	୮	୧୪	୧୩	୨୦

ପ୍ରୀୟ ପାଠକ,

ବିଭିନ୍ନ ସୂତ୍ରରୁ ଉପଲବ୍ଧ ଉପନିଷଦ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସାମାନ୍ୟ ଅନ୍ତର ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥାଏ, ଏହା ଭୁଲ୍ କିମ୍ବା ତୃଟିଯୁକ୍ତ ନୁହେଁ, ଏହା କେବଳ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସଂସ୍କରଣ ଅଟେ । ଏହି ଉପନିଷଦ ସଂସ୍କରଣରେ ୧୯୪୮ ମସିହାରେ ପ୍ରକାଶିତ "ଇଶାଦି ବିଂଶୋତ୍ତରଶତୋପନିଷଦଃ" ପୁସ୍ତକ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଛି ।

ଆମ ଜ୍ଞାନ ଅବଧିରେ, ଧ୍ୟାନ ପୂର୍ବକ ସମସ୍ତ ସାବଧାନ, ଓ ଯତ୍ନର ସହିତ ଓଡ଼ିଆରେ ରୂପାନ୍ତର କରାଯାଇଛି । ଏଥିରେ ଭୁଲ୍ ବା ତୃଟି ରହିଥାଇପାରେ, ଯଦି କିଛି ତୃଟି ରହିଯାଇଥାଏ, ତାହା ସଂପାଦକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଗୋଚରକୁ ଆଣିବାକୁ ଅନୁରୋଧ ।

ଆଶାକରୁଛି, ଏହା ସମସ୍ତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଭାଷୀ ଜ୍ଞାନଲିପ୍ତ ଜନମାନଙ୍କ କାମରେ ଆସିବ ଓ ଏହାକୁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ, ତଥା ଭବିଷ୍ୟତ ପିଢ଼ି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଞ୍ଚାଇ ଭାରତର ସଂସ୍କୃତି ଓ ପରମ୍ପରାକୁ ବଜାୟ ରଖିବେ ।

ତାରିଖ - ୧୦.୦୯.୨୦୨୧

ଗଣେଶ ଚତୁର୍ଥୀ

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ସଂପାଦକ

ସଂସାରଫଳ, ପଟ୍ଟାମୁଣ୍ଡାଇ, କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା, ଓଡ଼ିଶା

ମୁଖ୍ୟ ଉପନିଷଦ

(Principal Upanishad)

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ତୈତ୍ତିରୀୟୋପନିଷଦ

(Taittiriyopanishat / Taittiriyopanishad)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀ କମଳ ଲୋଚନ ପଣ୍ଡା

ଶ୍ରୀ ତରଣୀସେନ ମେହେର

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ସଂପାଦକ

prakash@scholarshoppe.com

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ

ଶ୍ରୀ କମଳ ଲୋତନ ପଣ୍ଡା

ଜିଲ୍ଲା ଅଧ୍ୟକ୍ଷ, ବୈଦିକ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପରିଷଦ,

ସମ୍ବଲପୁର, ଓଡ଼ିଶା

klpandajsg@gmail.com

ଶ୍ରୀ ତରଣୀସେନ ମେହେର

ବଲାଙ୍ଗୀର, ଓଡ଼ିଶା

mehrtaranisen1@gmail.com

ତୈତ୍ତିରୀୟୋପନିଷଦ୍ / ତୈତ୍ତିରୀୟୋପନିଷଦ୍ / ତୈତ୍ତିରୀୟ ଉପନିଷଦ୍

॥ ଅଥଃ ତୈତ୍ତିରୀୟୋପନିଷଦ୍ ॥

॥ ଶିକ୍ଷାଧ୍ୟାୟଃ ॥

ଓଁ ଶଂ ନୋ ମିତ୍ରଃ ଶଂ ବରୁଣଃ । ଶଂ ନୋ ଭବତ୍ସର୍ଯ୍ୟମା ।
ଶଂ ନ ଇନ୍ଦ୍ରୋ ବୃହସ୍ପତିଃ । ଶଂ ନୋ ବିଷ୍ଣୁରୁରୁକ୍ରମଃ ।
ନମୋ ବ୍ରହ୍ମଣେ । ନମସ୍ତେ ବାୟୋ । ତ୍ୱମେବ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଂ ବ୍ରହ୍ମାସି ।
ତ୍ୱାମେବ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଂ ବ୍ରହ୍ମ ବଦିଷ୍ୟାମି । ଋତଂ ବଦିଷ୍ୟାମି ।
ସତ୍ୟଂ ବଦିଷ୍ୟାମି । ତନ୍ନାମବତୁ । ତଦ୍ୱକ୍ତାରମବତୁ ।
ଅବତୁ ମାମ୍ । ଅବତୁ ବକ୍ତାରମ୍ ।
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥ ୧॥

॥ ଅଥଃ ପ୍ରଥମଃ ଅନୁବାକଃ ॥

ଓଁ ଶଂ ନୋ ମିତ୍ରଃ ଶଂ ବରୁଣଃ । ଶଂ ନୋ ଭବତ୍ସର୍ଯ୍ୟମା ।
ଶଂ ନ ଇନ୍ଦ୍ରୋ ବୃହସ୍ପତିଃ । ଶଂ ନୋ ବିଷ୍ଣୁରୁରୁକ୍ରମଃ ।
ନମୋ ବ୍ରହ୍ମଣେ । ନମସ୍ତେ ବାୟୋ । ତ୍ୱମେବ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଂ ବ୍ରହ୍ମାସି ।
ତ୍ୱାମେବ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଂ ବ୍ରହ୍ମ ବଦିଷ୍ୟାମି । ଋତଂ ବଦିଷ୍ୟାମି ।
ସତ୍ୟଂ ବଦିଷ୍ୟାମି । ତନ୍ନାମବତୁ । ତଦ୍ୱକ୍ତାରମବତୁ ।
ଅବତୁ ମାମ୍ । ଅବତୁ ବକ୍ତାରମ୍ ।
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥ ୧॥ (ସତ୍ୟଂ ବଦିଷ୍ୟାମି ପଞ୍ଚି ତ) ॥

॥ ଇତି ଶିକ୍ଷାଧ୍ୟାୟୋପ୍ରଥମୋଽନୁବାକଃ ॥

॥ ଅଥଃ ଦ୍ଵିତୀୟଃ ଅନୁବାକଃ ॥

(ଶିକ୍ଷାଶାସ୍ତ୍ରାର୍ଥସଙ୍ଗ୍ରହଃ)

ଓଁ ଶିକ୍ଷାଂ ବ୍ୟାଖ୍ୟାସ୍ୟାମଃ । ବର୍ଣ୍ଣଃ ସ୍ଵରଃ । ମାତ୍ରା ବଲମ୍ ।
ସ୍ରାମ ସଂତାନଃ । ଇତ୍ୟୁକ୍ତଃ ଶିକ୍ଷାଧ୍ୟାୟଃ ॥ ୧॥ (ଶିକ୍ଷାଂ ପଞ୍ଚି) ॥

॥ ଶିକ୍ଷାଧ୍ୟାୟୋଽକ୍ତି ଦ୍ଵିତୀୟୋଽନୁବାକଃ ॥

॥ ଅଥଃ ତୃତୀୟଃ ଅନୁବାକଃ ॥

(ସଂହିତୋପାସନମ୍)

ସହ ନୌ ଯୁଗଃ । ସହ ନୌ ବ୍ରହ୍ମବର୍ଚସମ୍ ।
ଅଥାତଃ ସଂହିତାୟା ଉପନିଷଦଂ ବ୍ୟାଖ୍ୟାସ୍ୟାମଃ ।
ପଞ୍ଚସ୍ତ୍ରପିକରଣେଷୁ । ଅଧିଲୋକମଧିଜ୍ୟୋତିଷମଧିବିଦ୍ୟମଧିପ୍ରଜନଧ୍ୟାତୁମ୍ ।
ତା ମହାସଂହିତା ଇତ୍ୟାତନ୍ତେ । ଅଥାଧିଲୋକମ୍ ।
ପୃଥିବୀ ପୂର୍ବରୂପମ୍ । ଦୈତ୍ୟରୂପରୂପମ୍ । ଆକାଶଃ ସନ୍ଧିଃ ॥ ୧॥
ବାୟୁଃ ସନ୍ଧାନମ୍ । ଇତ୍ୟଧିଲୋକମ୍ । ଅଥାଧିଜ୍ୟୋତିଷମ୍ । ଅଗ୍ନିଃ ପୂର୍ବରୂପମ୍ ।
ଆଦିତ୍ୟ ଉତ୍ତରରୂପମ୍ । ଆପଃ ସନ୍ଧିଃ । ବୈଦ୍ୟୁତଃ ସନ୍ଧାନମ୍ । ଇତ୍ୟଧିଜ୍ୟୋତିଷମ୍ ।
ଅଥାଧିବିଦ୍ୟମ୍ । ଆଚାର୍ଯ୍ୟଃ ପୂର୍ବରୂପମ୍ ॥ ୨॥

ଅନ୍ତେବାସ୍ତୁତ୍ତରରୂପମ୍ । ବିଦ୍ୟା ସନ୍ଧିଃ । ପ୍ରବଚନଂ ସନ୍ଧାନମ୍ ।
ଇତ୍ୟଧିବିଦ୍ୟମ୍ । ଅଥାଧିପ୍ରଜମ୍ । ମାତା ପୂର୍ବରୂପମ୍ । ପିତୋତ୍ତରରୂପମ୍ ।
ପ୍ରଜା ସନ୍ଧିଃ । ପ୍ରଜନନଂ ସନ୍ଧାନମ୍ । ଇତ୍ୟଧିପ୍ରଜମ୍ ॥ ୩॥

ଅଥାଧ୍ୟାତ୍ମନ୍ । ଅଧରାହନୁଃ ପୂର୍ବରୂପନ୍ । ଉତ୍ତରାହନୁତ୍ତରରୂପନ୍ । ବାକ୍ ସନ୍ଧିଃ ।
ଜିହ୍ଵା ସନ୍ଧାନନ୍ । ଇତ୍ୟଧ୍ୟାତ୍ମନ୍ । ଇତୀମା ମହାସଂହିତାଃ ।
ୟ ଏବମେତା ମହାସଂହିତା ବ୍ୟାଖ୍ୟାତା ବେଦ । ସନ୍ଧୀୟତେ ପ୍ରଜୟା ପଶୁଭିଃ ।
ବ୍ରହ୍ମବର୍ଚ୍ଚସେନାନ୍ନାଦ୍ୟେନ ସୁବର୍ଣ୍ଣେଣ ଲୋକେନ ।। ୪।।
(ସଂଧୀରାଚାର୍ଯ୍ୟଃ ପୂର୍ବରୂପମିତ୍ୟଧିପ୍ରଜଂ ଲୋକେନ)

।। ଇତି ଶିକ୍ଷାଧ୍ୟାୟେତୃତୀୟୋଽନୁବାକଃ।।

।। ଅଧଃ ଚତୁର୍ଥଃ ଅନୁବାକଃ ।।

(ମେଧାଦିସିଦ୍ଧ୍ୟର୍ଥା ଆବହୃତୀହୋମମନ୍ତ୍ରାଃ)

ୟଶ୍ଚନ୍ଦ୍ରସାମୃଷଭୋ ବିଶ୍ଵରୂପଃ । ଛନ୍ଦୋଭ୍ୟୋଽଧ୍ୟମୃତାସ୍ତମୃତୁବ ।
ସ ମେନ୍ଦ୍ରୋ ମେଧୟା ସ୍ଫୃଶୋତୁ । ଅମୃତସ୍ୟ ଦେବ ଧାରଣୋ ଭୂୟାସନ୍ ।
ଶରୀରଂ ମେ ବିଚର୍ଷଣନ୍ । ଜିହ୍ଵା ମେ ମଧୁମତ୍ତମା । କର୍ଣ୍ଣାଭ୍ୟାଂ ଭୂରି ବିଶ୍ଵବନ୍ ।
ବ୍ରହ୍ମଣଃ କୋଶୋଽସି ମେଧୟା ପିହିତଃ । ଶ୍ରୁତଂ ମେ ଗୋପାୟ । ଆବହୃତୀ ବିତନ୍ନାନା ।। ୧।।

କୁର୍ବାଣାଃଚୀରମାତ୍ମନଃ । ବାସାଂସି ମମ ଗାବଶ୍ଚ । ଅନ୍ନପାନେ ଚ ସର୍ବଦା ।
ତତୋ ମେ ଶ୍ରିୟମାବହ । ଲୋମଶାଂ ପଶୁଭିଃ ସହ ସ୍ଵାହା । ଆ ମା ଯନ୍ତୁ ବ୍ରହ୍ମଚାରିଣଃ ସ୍ଵାହା ।
ବି ମାୟନ୍ତୁ ବ୍ରହ୍ମଚାରିଣଃ ସ୍ଵାହା । ପ୍ର ମାୟନ୍ତୁ ବ୍ରହ୍ମଚାରିଣଃ ସ୍ଵାହା ।
ଦମାୟନ୍ତୁ ବ୍ରହ୍ମଚାରିଣଃ ସ୍ଵାହା । ଶମାୟନ୍ତୁ ବ୍ରହ୍ମଚାରିଣଃ ସ୍ଵାହା ।। ୨।।

ୟଶୋ ଜନେଽସାନି ସ୍ଵାହା । ଶ୍ରେୟାନ୍ ବସ୍ୟସୋଽସାନି ସ୍ଵାହା ।
ତଂ ତ୍ଵା ଭଗ ପ୍ରବିଶାନି ସ୍ଵାହା । ସ ମା ଭଗ ପ୍ରବିଶ ସ୍ଵାହା । ତସ୍ମିନ୍ ସହସ୍ରଶାଖେ ।
ନି ଭଗାହଂ ତ୍ଵୟି ମୃଜେ ସ୍ଵାହା । ଯଥାପଃ ପ୍ରବତାୟନ୍ତି । ଯଥା ମାସା ଅହର୍ଜରନ୍ ।
ଏବଂ ମାଂ ବ୍ରହ୍ମଚାରିଣଃ । ଧାତରାୟନ୍ତୁ ସର୍ବତଃ ସ୍ଵାହା ।
ପ୍ରତିବେଶୋଽସି ପ୍ର ମା ଭାହି ପ୍ର ମା ପଦ୍ୟସ୍ଵ ।। ୩।।

ବିତନ୍ନାନା ଶମାୟନ୍ତୁ ବ୍ରହ୍ମଚାରିଣଃ ସ୍ଵାହା । (ଧାତରାୟନ୍ତୁ ସର୍ବତଃ ସ୍ଵାହୈକଂ ଚ)

।। ଇତି ଶିକ୍ଷାଧ୍ୟାୟେଚତୁର୍ଥୋଽନୁବାକଃ।।

।। ଅଧଃ ପଞ୍ଚମଃ ଅନୁବାକଃ ।।

(ବ୍ୟାହୃତ୍ୟପାସନମ୍)

ଭୂର୍ଭୁବଃ ସୁବରିତି ବା ଏତାସ୍ତ୍ରିସ୍ରୋ ବ୍ୟାହୃତୟଃ ।
ତାସ୍ମାନ୍ନ ହ ସ୍ତୈତାଂ ଚତୁର୍ଥୀମ୍ । ମାହାତମସ୍ୟଃ ପ୍ରବେଦୟତେ ।
ମହ ଇତି । ତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମ । ସ ଆତ୍ମା । ଅଜ୍ଞାନ୍ୟନ୍ୟା ଦେବତାଃ ।
ଭୂରିତି ବା ଅୟଂ ଲୋକଃ । ଭୁବ ଇତ୍ୟନ୍ତରିକ୍ଷମ୍ । ସୁବରିତ୍ୟସ୍ତୌ ଲୋକଃ ।। ୧।।

ମହ ଇତ୍ୟାଦିତ୍ୟଃ । ଆଦିତ୍ୟେନ ବାବ ସର୍ବେ ଲୋକା ମହୀୟନ୍ତେ ।
ଭୂରିତି ବା ଅଗ୍ନିଃ । ଭୁବ ଇତି ବାୟୁଃ । ସୁବରିତ୍ୟାଦିତ୍ୟଃ ।
ମହ ଇତି ଚନ୍ଦ୍ରମାଃ । ଚନ୍ଦ୍ରମସା ବାବ ସର୍ବାଣି ଜ୍ୟୋତୀଃଷି ମହୀୟନ୍ତେ ।
ଭୂରିତି ବା ଋତଃ । ଭୁବ ଇତି ସାମାନି । ସୁବରିତି ଯଜୁଃଷି ।। ୨।।

ମହ ଇତି ବ୍ରହ୍ମ । ବ୍ରହ୍ମଣା ବାବ ସର୍ବେ ବେଦା ମହୀୟନ୍ତେ ।
ଭୂରିତି ବୈ ପ୍ରାଣଃ । ଭୁବ ଇତ୍ୟପାନଃ । ସୁବରିତି ବ୍ୟାନଃ ।
ମହ ଇତ୍ୟନ୍ନମ୍ । ଅନ୍ନେନ ବାବ ସର୍ବେ ପ୍ରାଣା ମହୀୟନ୍ତେ ।
ତା ବା ଏତାଶ୍ଚତସ୍ରଶ୍ଚତୁର୍ଥା । ଚତସ୍ରଶ୍ଚତସ୍ରୋ ବ୍ୟାହୃତୟଃ ।
ତା ଯେ ବେଦ । ସ ବେଦ ବ୍ରହ୍ମ । ସର୍ବେଽସ୍ତୈ ଦେବା ବଲିମାବହନ୍ତି ।। ୩।।
(ଅସ୍ତୌ ଲୋକୋ ଯଜୁଃଷି ବେଦ ଦ୍ବେ ଚ) ।

।। ଇତି ଶିକ୍ଷାଧ୍ୟାୟୋପଞ୍ଚମୋଽନୁବାକଃ ।।

॥ ଅଧଃ ଷଷ୍ଠଃ ଅନୁବାକଃ ॥

(ମନୋମୟତ୍ବାଦିଗୁଣକବ୍ରହ୍ମୋପାସନୟା ସ୍ଵାରାଜ୍ୟସିଦ୍ଧିଃ)

ସ ଯଃ ଏଷୋଽନ୍ତହୃଦୟ ଆକାଶଃ । ତସ୍ମିନ୍ନୟଂ ପୁରୁଷୋ ମନୋମୟଃ । ଅମୃତୋ ହିରଣ୍ମୟଃ ।
ଅନ୍ତରେଣ ତାଲୁକେ । ଯଃ ଏଷ ସ୍ତନ ଇବାବଲମୃତେ । ସେନ୍ଦ୍ରୟୋନିଃ ।
ୟତ୍ରାସୌ କେଶାନ୍ତୋ ବିବର୍ତ୍ତତେ । ବ୍ୟପୋହ୍ୟ ଶୀର୍ଷକପାଲେ ।
ଭୂରିତ୍ୟଗ୍ନୌ ପ୍ରତିତିଷ୍ଠତି । ଭୁବ ଇତି ବାୟୌ ॥ ୧॥

ସୁବରିତ୍ୟାଦିତ୍ୟେ । ମହ ଇତି ବ୍ରହ୍ମଣି । ଆପ୍ନୋତି ସ୍ଵାରାଜ୍ୟମ୍ ।
ଆପ୍ନୋତି ମନସସ୍ତୁତିମ୍ । ବାକ୍ପତିଶ୍ଚକ୍ଷୁଷ୍ଟୁତିଃ । ଶ୍ରୋତ୍ରପତିର୍ବିଜ୍ଞାନପତିଃ ।
ଏତତ୍ତତୋ ଭବତି । ଆକାଶଶରୀରଂ ବ୍ରହ୍ମ । ସତ୍ୟାତ୍ମ ପ୍ରାଣାରାମଂ ମନ ଆନନ୍ଦମ୍ ।
ଶାନ୍ତିସମୃଦ୍ଧମମୃତମ୍ । ଇତି ପ୍ରାଚୀନୟୋଗୋପାସ୍ତୁ ॥ ୨॥ (ବାୟାବମୃତମେକଂ ଚ) ।

॥ ଇତି ଶିକ୍ଷାଧ୍ୟାୟୋଷଷ୍ଠୋଽନୁବାକଃ ॥

॥ ଅଧଃ ସପ୍ତମଃ ଅନୁବାକଃ ॥

(ପୃଥିବ୍ୟାଦ୍ୟୁପାଧିକପଞ୍ଚବ୍ରହ୍ମୋପାସନମ୍)

ପୃଥିବ୍ୟନ୍ତରିକ୍ଷଂ ଦ୍ୟୌର୍ଦିଶୋଽବାନ୍ତରଦିଶାଃ । ଅଗ୍ନିର୍ବାୟୁରାଦିତ୍ୟଶ୍ଚନ୍ଦ୍ରମା ନକ୍ଷତ୍ରାଣି ।
ଆପ ଓଷଧୟୋ ବନସ୍ପତୟ ଆକାଶ ଆତ୍ମା । ଇତ୍ୟପିଭୂତମ୍ । ଅଥାଧ୍ୟାତ୍ମମ୍ ।
ପ୍ରାଣୋ ବ୍ୟାନୋଽପାନ ଭଦାନଃ ସମାନଃ । ତକ୍ଷୁଃ ଶ୍ରୋତ୍ରଂ ମନୋ ବାକ୍ ତ୍ଵକ୍ ।
ଚର୍ମ ମାଂସଂ ସ୍ନାବାସ୍ଥି ମଜ୍ଜା । ଏତଦପିବିଧାୟ ଋଷିରବୋଚତ୍ ।
ପାଞ୍ଜଂ ବା ଇନ୍ଦ୍ରଂ ସର୍ବମ୍ । ପାଞ୍ଜ୍ତେନୈବ ପାଞ୍ଜଂ ସ୍ଫୁଣୋତୀତି ॥ ୧॥
(ସର୍ବମେକଂ ଚ) ॥

॥ ଇତି ଶିକ୍ଷାଧ୍ୟାୟୋସପ୍ତମୋଽନୁବାକଃ ॥

॥ ଅଧଃ ଅଷ୍ଟମଃ ଅନୁବାକଃ ॥

(ପ୍ରଣବୋପାସନମ୍)

ଓମିତି ବ୍ରହ୍ମ । ଓମିତୀଦଂ ସର୍ବମ୍ ।

ଓମିତ୍ୟେତଦନୁକୃତି ହ ସ୍ତ ବା ଅପ୍ୟୋଶ୍ରାବୟେତ୍ୟାଶ୍ରାବୟନ୍ତି ।

ଓମିତି ସାମାନି ଗାୟନ୍ତି । ଓଃ ଶୋମିତି ଶସ୍ତ୍ରାଣି ଶଂସନ୍ତି ।

ଓମିତ୍ୟଧ୍ୱର୍ଯ୍ୟୁଃ ପ୍ରତିଗରଂ ପ୍ରତିଗୃଣାତି । ଓମିତି ବ୍ରହ୍ମା ପ୍ରସୌତି । ଓମିତ୍ୟଗ୍ନିହୋତ୍ରମନୁଜାନାତି ।

ଓମିତି ବ୍ରାହ୍ମଣଃ ପ୍ରବକ୍ଷ୍ୟନ୍ନାହ ବ୍ରହ୍ମୋପାପ୍ନୁବାନୀତି । ବ୍ରହ୍ମେବୋପାୟୋତି ॥ ୧॥ (ଓଁଦଶ) ।

॥ ଇତି ଶିକ୍ଷାଧ୍ୟାୟୋଽଷ୍ଟମୋଽନୁବାକଃ ॥

॥ ଅଧଃ ନବମଃ ଅନୁବାକଃ ॥

(ସ୍ୱାଧ୍ୟାୟପ୍ରଶଂସା)

ଉତଂ ଚ ସ୍ୱାଧ୍ୟାୟପ୍ରବଚନେ ଚ । ସତ୍ୟଂ ଚ ସ୍ୱାଧ୍ୟାୟପ୍ରବଚନେ ଚ ।

ତପଶ୍ଚ ସ୍ୱାଧ୍ୟାୟପ୍ରବଚନେ ଚ । ଦମଶ୍ଚ ସ୍ୱାଧ୍ୟାୟପ୍ରବଚନେ ଚ ।

ଶମଶ୍ଚ ସ୍ୱାଧ୍ୟାୟପ୍ରବଚନେ ଚ । ଅଗ୍ନୟଶ୍ଚ ସ୍ୱାଧ୍ୟାୟପ୍ରବଚନେ ଚ ।

ଅଗ୍ନିହୋତ୍ରଂ ଚ ସ୍ୱାଧ୍ୟାୟପ୍ରବଚନେ ଚ । ଅତିଥୟଶ୍ଚ ସ୍ୱାଧ୍ୟାୟପ୍ରବଚନେ ଚ ।

ମାନୁଷଂ ଚ ସ୍ୱାଧ୍ୟାୟପ୍ରବଚନେ ଚ । ପ୍ରଜା ଚ ସ୍ୱାଧ୍ୟାୟପ୍ରବଚନେ ଚ ।

ପ୍ରଜନଶ୍ଚ ସ୍ୱାଧ୍ୟାୟପ୍ରବଚନେ ଚ । ପ୍ରଜାତିଶ୍ଚ ସ୍ୱାଧ୍ୟାୟପ୍ରବଚନେ ଚ ।

ସତ୍ୟମିତି ସତ୍ୟବଚା ରାଧୀତରଃ । ତପ ଇତି ତପୋନିତ୍ୟଃ ପୌରୁଷିଷ୍ଠିଃ ।

ସ୍ୱାଧ୍ୟାୟପ୍ରବଚନେ ଏବେତି ନାକୋ ମୌଢ଼୍ୟଃ । ତଦ୍ଧି ତପସ୍ତଦ୍ଧି ତପଃ ॥ ୧॥

(ପ୍ରଜା ଚ ସ୍ୱାଧ୍ୟାୟପ୍ରବଚନେ ଚ ଷଟ୍ ଚ) ।

॥ ଇତି ଶିକ୍ଷାଧ୍ୟାୟୋ ନବମୋଽନୁବାକଃ ॥

।। ଅଧଃ ଦଶମଃ ଅନୁବାକଃ ।।

(ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନପ୍ରକାଶକମନ୍ତ୍ରଃ)

ଅହଂ ବୃକ୍ଷସ୍ୟ ରେରିବା । କୀର୍ତ୍ତିଃ ପୃଷ୍ଠଂ ଗିରେରିବ ।
ଉର୍ଧ୍ୱପବିତ୍ରୋ ବାଜିନୀବ ସ୍ୱମୃତମସ୍ମି । ଦ୍ରବିଣଃ ସବର୍ତ୍ତସମ୍ ।
ସୁମେଧା ଅମୃତୋଷିତଃ । ଇତି ତ୍ରିଶଙ୍କୋର୍ବେଦାନୁବଚନମ୍ ॥ ୧॥ (ଅହଂ ଷଟ୍) ।

।। ଇତି ଶିକ୍ଷାଧ୍ୟାୟୋଦଶମୋଽନୁବାକଃ ।।

।। ଅଧଃ ଏକାଦଶଃ ଅନୁବାକଃ ।।

(ଶିକ୍ଷାାନୁଶାସନମ୍)

ବେଦମନୁତ୍ୟାଚାର୍ଯ୍ୟୋଽନ୍ତେବାସିନମନୁଶାସ୍ତି ।
ସତ୍ୟଂ ବଦ । ଧର୍ମଂ ଚର । ସ୍ୱାଧ୍ୟାୟାନ୍ତା ପ୍ରମଦଃ ।
ଆଚାର୍ଯ୍ୟାୟ ପ୍ରିୟଂ ଧନମାତୃତ୍ୟ ପ୍ରଜାତନ୍ତଃ ମା ବ୍ୟବଚ୍ଛେଦୀଃ ।
ସତ୍ୟାନ୍ ପ୍ରମଦିତବ୍ୟମ୍ । ଧର୍ମାନ୍ ପ୍ରମଦିତବ୍ୟମ୍ । କୁଶଳାନ୍ ପ୍ରମଦିତବ୍ୟମ୍ ।
ଭୂତୈଃ ନ ପ୍ରମଦିତବ୍ୟମ୍ । ସ୍ୱାଧ୍ୟାୟପ୍ରବଚନାଭ୍ୟାଂ ନ ପ୍ରମଦିତବ୍ୟମ୍ ॥ ୧॥

ଦେବପିତୃକାର୍ଯ୍ୟାଭ୍ୟାଂ ନ ପ୍ରମଦିତବ୍ୟମ୍ । ମାତୃଦେବୋ ଭବ ।
ପିତୃଦେବୋ ଭବ । ଆଚାର୍ଯ୍ୟଦେବୋ ଭବ । ଅତିଥିଦେବୋ ଭବ ।
ୟାନ୍ୟନବଦ୍ୟାନି କର୍ମାଣି । ତାନି ସେବିତବ୍ୟାନି । ନୋ ଇତରାଣି ।
ୟାନ୍ୟସ୍ଥାକଂ ସୁଚରିତାନି । ତାନି ହ୍ୟେପାସ୍ୟାନି ॥ ୨॥

ନୋ ଇତରାଣି । ଯେ କେ ଚାସ୍ତୁଚ୍ଛେୟାଂସୋ ବ୍ରାହ୍ମଣାଃ ।
ତେଷାଂ ହ୍ୟୟମନେ ନ ପ୍ରଶ୍ନସିତବ୍ୟମ୍ । ଶ୍ରଦ୍ଧୟା ଦେୟମ୍ ।
ଅଶ୍ରଦ୍ଧୟାଽଦେୟମ୍ । ଶ୍ରିୟା ଦେୟମ୍ । ହ୍ରିୟା ଦେୟମ୍ ।
ଭିୟା ଦେୟମ୍ । ସଂବିଦା ଦେୟମ୍ ।
ଅଥ ଯଦି ତେ କର୍ମବିଚିକିତ୍ସା ବା ବୃତ୍ତବିଚିକିତ୍ସା ବା ସ୍ୟାତ୍ ॥ ୩॥

ଯେ ତତ୍ର ବ୍ରାହ୍ମଣାଃ ସଂମର୍ଶିନଃ । ଯୁକ୍ତା ଆୟୁକ୍ତାଃ ।
ଅଲୁକ୍ଷା ଧର୍ମକାମାଃ ସୁଧଃ । ଯଥା ତେ ତତ୍ର ବର୍ତ୍ତେରନ୍ ।
ତଥା ତତ୍ର ବର୍ତ୍ତେଥାଃ । ଅଥାଭ୍ୟାଖ୍ୟାତେଷୁ ।
ଯେ ତତ୍ର ବ୍ରାହ୍ମଣାଃ ସଂମର୍ଶିନଃ । ଯୁକ୍ତା ଆୟୁକ୍ତାଃ ।
ଅଲୁକ୍ଷା ଧର୍ମକାମାଃ ସୁଧଃ । ଯଥା ତେ ତେଷୁ ବର୍ତ୍ତେରନ୍ ।
ତଥା ତେଷୁ ବର୍ତ୍ତେଥାଃ । ଏଷ ଆଦେଶଃ । ଏଷ ଉପଦେଶଃ ।
ଏଷା ବେଦୋପନିଷଦ୍ । ଏତଦବୁଝାସନମ୍ । ଏବମୁପାସିତବ୍ୟମ୍ ।
ଏବମୁ ଚୈତଦୁପାସ୍ୟମ୍ ॥ ୪॥
(ସ୍ବାଧ୍ୟାୟପ୍ରବଚନାଭ୍ୟାଂ ନ ପ୍ରମଦିତବ୍ୟଂ ତାନି ଦ୍ବୟୋପାସ୍ୟାନି ସ୍ୟାନ୍ତେଷୁ ବର୍ତ୍ତେରନ୍ ସଦ୍ର ତ) ।

॥ ଇତି ଶିକ୍ଷାଧ୍ୟାୟୋଽକାଦଶୋଽନୁବାକଃ ॥

॥ ଅଥଃ ଦ୍ବାଦଶଃ ଅନୁବାକଃ ॥

(ଉତ୍ତରଶାନ୍ତିପାଠଃ)

ଶଂ ନୋ ମିତ୍ରଃ ଶଂ ବରୁଣଃ । ଶଂ ନୋ ଭବତ୍ସର୍ଯ୍ୟମା ।
ଶଂ ନ ଇନ୍ଦ୍ରୋ ବୃହସ୍ପତିଃ । ଶଂ ନୋ ବିଷ୍ଣୁରୁରୁକ୍ରମଃ ।
ନମୋ ବ୍ରହ୍ମଣେ । ନମସ୍ତେ ବାୟୋ । ଦ୍ବମେବ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଂ ବ୍ରହ୍ମାସି ।
ଦ୍ବାମେବ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଂ ବ୍ରହ୍ମାବାଦିଷମ୍ । ରତମବାଦିଷମ୍ ।
ସତ୍ୟମବାଦିଷମ୍ । ତନ୍ନାମାବୀତ୍ । ତଦ୍ବକ୍ତାରମାବୀତ୍ ।
ଆବୀନ୍ନାମ୍ । ଆବୀଦ୍ବକ୍ତାରମ୍ । ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥ ୧॥
(ସତ୍ୟମବାଦିଷଂ ପଞ୍ଚି ତ) ।

॥ ଇତି ଶିକ୍ଷାଧ୍ୟାୟୋଽକାଦଶୋଽନୁବାକଃ ॥

ଶଂ ନଃ ଶୀକ୍ଷାଂ ସହ ନୌ ଯଶ୍ଚନ୍ଦ୍ରାଂ ଭୂଃ ସ ଯଃ ପୃଥିବ୍ୟାମିତ୍ୟତଂ
ଚାହଂ ବେଦମନୂତ୍ୟ ଶଂ ନୋ ଦ୍ଵାଦଶ ।। ୧୨।।

ଶଂ ନୋ ମହ ଇତ୍ୟାଦିତ୍ୟୋ ନୋ ଇତରାଣି ତ୍ରୟୋବିଂଶତିଃ ।। ୨୩ ।।

ଓଁ ଶଂ ନୋ ମିତ୍ରଃ ଶଂ ବରୁଣଃ । ଶଂ ନୋ ଭବତୁର୍ଯମା ।
ଶଂ ନ ଇନ୍ଦ୍ରୋ ବୃହସ୍ପତିଃ । ଶଂ ନୋ ବିଷ୍ଣୁରୁରୁକ୍ରମଃ ।
ନମୋ ବ୍ରହ୍ମଣେ । ନମସ୍ତେ ବାୟୋ । ତ୍ଵମେବ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଂ ବ୍ରହ୍ମାସି ।
ତ୍ଵାମେବ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଂ ବ୍ରହ୍ମ ବଦିଷ୍ୟାମି । ରତଂ ବଦିଷ୍ୟାମି ।
ସତ୍ୟଂ ବଦିଷ୍ୟାମି । ତନ୍ନାମବତୁ । ତଦ୍ଵକ୍ତାରମବତୁ ।
ଅବତୁ ମାମ୍ । ଅବତୁ ବକ୍ତାରମ୍ ।
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ।।

।। ଇତି ଶିକ୍ଷାଧ୍ୟାୟଃ ସମାପ୍ତଃ ।।

।। ଅଧଃ ବ୍ରହ୍ମବଲ୍ଲ୍ୟାଧ୍ୟାୟଃ ।।

ଓଁ ସହ ନାବବତୁ । ସହ ନୌ ଭୁନକ୍ତୁ । ସହ ବୀର୍ଯ୍ୟଂ କରବାବହୈ ।
ତେଜସ୍ବିନାବଧୀତମସ୍ତୁ ମା ବିଦ୍ଵିଷାବହୈ ।
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ।।

।। ଅଥଃ ପ୍ରଥମଃ ଅନ୍ନବାକଃ ।।

(ଉପନିଷଦ୍‌ରାସଂସ୍କୃତଃ)

ଓଁ ବ୍ରହ୍ମବିଦାୟୋତି ପରମ୍ । ତଦେଷାଃଭ୍ୟାକ୍ତା । ସତ୍ୟଂ ଜ୍ଞାନମନନ୍ତଂ ବ୍ରହ୍ମ ।
 ଯୋ ବେଦ ନିହିତଂ ଗୁହ୍ୟାୟାଂ ପରମେ ବ୍ୟୋମନ୍ ।
 ସୋଃଶୁଭେ ସର୍ବାନ୍ କାମାନ୍ସହ ବ୍ରହ୍ମଣା ବିପକ୍ଷିତେତି ।
 ତସ୍ମାଦ୍ବା ଏତସ୍ମାଦାତ୍ମନ ଆକାଶଃ ସଂଭୂତଃ । ଆକାଶାଦ୍ବାୟଃ ।
 ବାୟୋରଗ୍ନିଃ । ଅଗ୍ନୋରାପଃ । ଅଦ୍-ଭ୍ୟଃ ପୃଥିବୀ । ପୃଥିବ୍ୟା ଓଷଧୟଃ ।
 ଓଷଧୀଭ୍ୟୋନ୍ନମ୍ । ଅନ୍ନାତ୍-ପୁରୁଷଃ । ସ ବା ଏଷ ପୁରୁଷୋଽନ୍ନରସମୟଃ ।
 ତସ୍ୟେଦମେବ ଶିରଃ । ଅୟଂ ଦକ୍ଷିଣଃ ପକ୍ଷଃ । ଅୟମୁତ୍ତରଃ ପକ୍ଷଃ ।
 ଅୟମାତ୍ମା । ଇଦଂ ପୁଚ୍ଛଂ ପତିଷ୍ଠା । ତଦପ୍ୟେଷ ଶ୍ଳୋକୋ ଭବତି ॥ ୧॥

॥ ଇତି ବ୍ରହ୍ମବଲ୍ଲୀଧ୍ୟାୟୋଽଷ୍ଟାଦଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ॥

।। ଅଥଃ ହୃତାୟାଃ ଅନୁବାକଃ ।।

(ପଞ୍ଚକୋଶୋଦ୍ଧରଣମ୍)

ଅନ୍ନାଦ୍ୱେ ପ୍ରଜାଃ ପ୍ରଜାୟତ୍ତେ । ଯୁଃ କାଶ୍ଚ ପୃଥିବୀଂ ଶ୍ରୀତାଃ ।
 ଅଥୋ ଅନ୍ନେନୈବ ଜୀବନ୍ତି । ଅଧୈନଦପି ଯନ୍ତ୍ୟନ୍ତତଃ ।
 ଅନ୍ନଂ ହି ଭୂତାନାଂ ଜ୍ୟେଷ୍ଠମ୍ । ତସ୍ମାନ୍ନୈଷଧମୁଚ୍ୟତେ ।
 ସର୍ବଂ ବୈ ତେନ୍ନମାପ୍नुବନ୍ତି । ଯେନ୍ନଂ ବ୍ରହ୍ମୋପାସତେ ।
 ଅନ୍ନଂ ହି ଭୂତାନାଂ ଜ୍ୟେଷ୍ଠମ୍ । ତସ୍ମାନ୍ନୈଷଧମୁଚ୍ୟତେ ।
 ଅନ୍ନାଦ୍-ଭୂତାନି ଜାୟତ୍ତେ । ଜାତାନ୍ୟନ୍ନେନ ବର୍ଧନ୍ତେ ।
 ଅଦ୍ୟତେଽଗ୍ରି ଚ ଭୂତାନି । ତସ୍ମାଦନ୍ନଂ ତଦୁଚ୍ୟତ ଇତି ।
 ତସ୍ମାଦ୍ବା ଏତସ୍ମାଦନ୍ନରସମୟାତ୍ । ଅନ୍ୟୋଽନ୍ତର ଆତ୍ମା ପ୍ରାଣମୟଃ ।
 ତେନୈଷ ପୂର୍ଣ୍ଣଃ । ସ ବା ଏଷ ପୁରୁଷବିଧ ଏବ ।

ତସ୍ୟ ପୁରୁଷବିଧତାମ୍ । ଅନ୍ୟନ୍ ପୁରୁଷବିଧଃ ।
ତସ୍ୟ ପ୍ରାଣ ଏବ ଶିରଃ । ବ୍ୟାନୋ ଦକ୍ଷିଣଃ ପକ୍ଷଃ ।
ଅପାନ ଉତ୍ତରଃ ପକ୍ଷଃ । ଆକାଶ ଆତ୍ମା ।
ପୃଥିବୀ ପୁଚ୍ଛଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠା । ତଦପ୍ୟେଷ ଶ୍ଳୋକୋ ଭବତି ॥ ୧॥

॥ ଇତି ବ୍ରହ୍ମବଲ୍ଲୀଧ୍ୟାୟେତୃତୀୟୋଽନୁବାକଃ ॥

॥ ଅଧଃ ତୃତୀୟଃ ଅନୁବାକଃ ॥

ପ୍ରାଣଂ ଦେବା ଅନୁ ପ୍ରାଣନ୍ତି । ମନୁଷ୍ୟାଃ ପଶବଶ୍ଚ ଯେ ।
ପ୍ରାଣୋ ହି ଭୂତାନାମାୟୁଃ । ତସ୍ମାତ୍ତ୍ୱର୍ଦ୍ଧାୟୁଷମୁତ୍ୟତେ ।
ସର୍ବମେବ ତ ଆୟୁର୍ଯୁକ୍ତି । ଯେ ପ୍ରାଣଂ ବ୍ରହ୍ମୋପାସତେ ।
ପ୍ରାଣୋ ହି ଭୂତାନାମାୟୁଃ । ତସ୍ମାତ୍ତ୍ୱର୍ଦ୍ଧାୟୁଷମୁତ୍ୟତ ଇତି ।
ତସ୍ୟୈଷ ଏବ ଶାରୀର ଆତ୍ମା । ଯଃ ପୂର୍ବସ୍ୟ ।
ତସ୍ମାଦ୍ୱା ଏତସ୍ମାତ୍-ପ୍ରାଣମୟାତ୍ । ଅନ୍ୟୋଽନ୍ତର ଆତ୍ମା ମନୋମୟଃ ।
ତେନୈଷ ପୂର୍ଣ୍ଣଃ । ସ ବା ଏଷ ପୁରୁଷବିଧ ଏବ ।
ତସ୍ୟ ପୁରୁଷବିଧତାମ୍ । ଅନ୍ୟନ୍ ପୁରୁଷବିଧଃ ।
ତସ୍ୟ ଯଜୁରେବ ଶିରଃ । ଋଗ୍ ଦକ୍ଷିଣଃ ପକ୍ଷଃ । ସାମୋତ୍ତରଃ ପକ୍ଷଃ ।
ଆଦେଶ ଆତ୍ମା । ଅଧର୍ବାଙ୍ଗିରସଃ ପୁଚ୍ଛଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ।
ତଦପ୍ୟେଷ ଶ୍ଳୋକୋ ଭବତି ॥ ୧॥

॥ ଇତି ବ୍ରହ୍ମବଲ୍ଲୀଧ୍ୟାୟେତୃତୀୟୋଽନୁବାକଃ ॥

॥ ଅଧଃ ଚତୁର୍ଥଃ ଅନୁବାକଃ ॥

ୟତୋ ବାତୋ ନିବର୍ତ୍ତନ୍ତେ । ଅପ୍ରାପ୍ୟ ମନସା ସହ ।
ଆନନ୍ଦଂ ବ୍ରହ୍ମଣୋ ବିଦ୍ମାନ୍ । ନ ବିଭେତି କଦାଚନେତି ।
ତସ୍ୟୈଷ ଏବ ଶାରୀର ଆତ୍ମା । ଯଃ ପୂର୍ବସ୍ୟ ।
ତସ୍ମାଦ୍ୱା ଏତସ୍ମାନ୍ନନୋମୟାତ୍ । ଅନ୍ୟୋଽନ୍ତର ଆତ୍ମା ବିଜ୍ଞାନମୟଃ ।
ତେନୈଷ ପୂର୍ଣ୍ଣଃ । ସ ବା ଏଷ ପୁରୁଷବିଧ ଏବ । ତସ୍ୟ ପୁରୁଷବିଧତାମ୍ ।
ଅନ୍ୟଂ ପୁରୁଷବିଧଃ । ତସ୍ୟ ଶ୍ରଦ୍ଧୈବ ଶିରଃ । ଋତଂ ଦକ୍ଷିଣଃ ପକ୍ଷଃ । ସତ୍ୟମୁତ୍ତରଃ ପକ୍ଷଃ ।
ୟୋଗ ଆତ୍ମା । ମହଃ ପୁଞ୍ଜଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠା । ତଦପ୍ୟେଷ ଶ୍ଳୋକୋ ଭବତି ॥ ୧॥

॥ ଇତି ବ୍ରହ୍ମବଲ୍ଲ୍ୟଧ୍ୟାୟୋଚତୁର୍ଥୋଽନୁବାକଃ ॥

॥ ଅଧଃ ପଞ୍ଚମଃ ଅନୁବାକଃ ॥

ବିଜ୍ଞାନଂ ଯଜ୍ଞଂ ତନ୍ନୁତେ । କର୍ମାଣି ତନ୍ନୁତେଽପି ଚ ।
ବିଜ୍ଞାନଂ ଦେବାଃ ସର୍ବେ । ବ୍ରହ୍ମ ଜ୍ୟେଷ୍ଠମୁପାସତେ ।
ବିଜ୍ଞାନଂ ବ୍ରହ୍ମ ତେଦ୍ୱେଦ । ତସ୍ମାଜ୍ଜେନ୍ନ ପ୍ରମାଦ୍ୟତି ।
ଶରୀରେ ପାପୁନୋ ହିତ୍ୱା । ସର୍ବାନ୍-କାମାନ୍-ସମଶୃତ ଇତି ।
ତସ୍ୟୈଷ ଏବ ଶାରୀର ଆତ୍ମା । ଯଃ ପୂର୍ବସ୍ୟ । ତସ୍ମାଦ୍ୱା ଏତସ୍ମାଦ୍ବିଜ୍ଞାନମୟାତ୍ ।
ଅନ୍ୟୋଽନ୍ତର ଆତ୍ମାନନ୍ଦମୟଃ । ତେନୈଷ ପୂର୍ଣ୍ଣଃ ।
ସ ବା ଏଷ ପୁରୁଷବିଧ ଏବ । ତସ୍ୟ ପୁରୁଷବିଧତାମ୍ ।
ଅନ୍ୟଂ ପୁରୁଷବିଧଃ । ତସ୍ୟ ପ୍ରିୟମେବ ଶିରଃ ।
ମୋଦୋ ଦକ୍ଷିଣଃ ପକ୍ଷଃ । ପ୍ରମୋଦ ଉତ୍ତରଃ ପକ୍ଷଃ । ଆନନ୍ଦ ଆତ୍ମା ।
ବ୍ରହ୍ମ ପୁଞ୍ଜଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠା । ତଦପ୍ୟେଷ ଶ୍ଳୋକୋ ଭବତି ॥ ୧॥

॥ ଇତି ବ୍ରହ୍ମବଲ୍ଲ୍ୟଧ୍ୟାୟୋପଞ୍ଚମୋଽନୁବାକଃ ॥

॥ ଅଥଃ ଷଷ୍ଠଃ ଅନୁବାକଃ ॥

ଅସନ୍ନେବ ସ ଭବତି । ଅସଦ୍-ବ୍ରହ୍ମେତି ବେଦ ଚେତ୍ । ଅସ୍ତି ବ୍ରହ୍ମେତି ଚେଦ୍ୱେଦ ।
ସନ୍ତମେନଂ ତତୋ ବିଦୁରିତି । ତସ୍ୟୈଷ ଏବ ଶାରୀର ଆତ୍ମା । ଯଃ ପୂର୍ବସ୍ୟ ।
ଅଥାତୋଽନୁପ୍ରଶ୍ନାଃ । ଉତାବିଦ୍ୱାନମ୍ନଂ ଲୋକଂ ପ୍ରେତ୍ୟ । କଶ୍ଚନ ଗଚ୍ଛତୀନା ।
ଆହୋ ବିଦ୍ୱାନମ୍ନଂ ଲୋକଂ ପ୍ରେତ୍ୟ । କଶ୍ଚିନ୍ମମଶ୍ଚୁତାନା ଉ । ସୋଽକାମୟତ ।
ବହୁ ସ୍ୟାଂ ପ୍ରଜାୟେୟେତି । ସ ତପୋଽତପ୍ୟତ । ସ ତପସ୍ତପ୍ତା ।
ଇଦଂ ସର୍ବମସ୍ମଜତ । ଯଦିଦଂ କିଞ୍ଚି । ତସ୍ମିନ୍ନା । ତଦେବାନୁପ୍ରାବିଶତ୍ ।
ତଦନୁ ପ୍ରବିଶ୍ୟ । ସଚ୍ଚ ତ୍ୟଜାଭବତ୍ । ନିରୁକ୍ତଂ ଚାନିରୁକ୍ତଂ ଚ । ନିଲୟନଂ ଚାନିଲୟନଂ ଚ ।
ବିଜ୍ଞାନଂ ଚାବିଜ୍ଞାନଂ ଚ । ସତ୍ୟଂ ଚାନୃତଂ ଚ ସତ୍ୟମଭବତ୍ ।
ଯଦିଦଂ କିଞ୍ଚି । ତସ୍ମତ୍ୟମିତ୍ୟାଚକ୍ଷତେ । ତଦପ୍ୟେଷ ଶ୍ଳୋକୋ ଭବତି ॥ ୧॥

॥ ଇତି ବ୍ରହ୍ମବଲ୍ଲ୍ୟଧ୍ୟାୟେଷଷ୍ଠୋଽନୁବାକଃ ॥

॥ ଅଥଃ ସପ୍ତମଃ ଅନୁବାକଃ ॥

(ଅଭୟପ୍ରତିଷ୍ଠା)

ଅସଦ୍ୱା ଇଦମଗ୍ର ଆସୀତ୍ । ତତୋ ବୈ ସଦଜାୟତ । ତଦାତ୍ମାନଂ ସ୍ୱୟମକ୍ରୁରୁତ ।
ତସ୍ମାତ୍ତସ୍ମକୃତମୁଚ୍ୟତ ଇତି । ଯଦ୍ୱୈ ତସ୍ମକୃତମ୍ । ରସୋ ବୈ ସଃ ।
ରସଂ ହ୍ୟେବାୟଂ ଲବ୍ଧ୍ୱାନନ୍ୟଂ ଭବତି । କୋ ହ୍ୟେବାନ୍ୟାନ୍ନଃ ପ୍ରାଶ୍ୟାତ୍ ।
ୟଦେଷ ଆକାଶ ଆନନ୍ଦୋ ନ ସ୍ୟାତ୍ । ଏଷ ହ୍ୟେବାନ୍ୟନ୍ୟାତି ।
ୟଦା ହ୍ୟେବୈଷ ଏତସ୍ମିନ୍ନଦୃଶ୍ୟୋଽନାତ୍ମ୍ୟୋଽନିରୁକ୍ତୋଽନିଲୟନୋଽଭୟଂ
ପ୍ରତିଷ୍ଠାଂ ବିନ୍ଦତେ । ଅଥ ସୋଽଭୟଂ ଗତୋ ଭବତି ।
ୟଦା ହ୍ୟେବୈଷ ଏତସ୍ମିନ୍ନଦରମନ୍ତରଂ କୁରୁତେ । ଅଥ ତସ୍ୟ ଭୟଂ ଭବତି ।
ତତ୍ତ୍ୱେବ ଭୟଂ ବିଦୁଷୋଽମନ୍ୟାନସ୍ୟ । ତଦପ୍ୟେଷ ଶ୍ଳୋକୋ ଭବତି ॥ ୧॥

॥ ଇତି ବ୍ରହ୍ମବଲ୍ଲ୍ୟଧ୍ୟାୟେସପ୍ତମୋଽନୁବାକଃ ॥

॥ ଅଥଃ ଅଷ୍ଟମଃ ଅନୁବାକଃ ॥ (ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦମୀମାଂସା)

ଭୀଷାଂସ୍ତାଦ୍ୱାତଃ ପବତେ । ଭୀଷୋଦେତି ସୂର୍ଯ୍ୟଃ । ଭୀଷାଂସ୍ତାଦଗ୍ନିଷ୍ଟେନ୍ଦ୍ରଃ ।
ମୃତ୍ୟୁର୍ଧାବତି ପଞ୍ଚମ ଇତି । ସୈଷାଂନନ୍ଦସ୍ୟ ମୀମାଂସା ଭବତି ।
ଯୁବା ସ୍ୟାସ୍ତାପୁୟୁବାଧ୍ୟାୟକଃ । ଆଶିଷ୍ଟୋ ଦ୍ରୁତିଷ୍ଟୋ ବଲିଷ୍ଠଃ ।
ତସ୍ୟେୟଂ ପୃଥିବୀ ସର୍ବା ବିଭ୍ରସ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣା ସ୍ୟାତ୍ । ସ ଏକୋ ମାନୁଷ ଆନନ୍ଦଃ ।
ତେ ଯେ ଶତଂ ମାନୁଷା ଆନନ୍ଦାଃ । ସ ଏକୋ ମନୁଷ୍ୟଗନ୍ଧର୍ବାଣାମାନନ୍ଦଃ ।
ଶ୍ରୋତ୍ରିୟସ୍ୟ ତାକାମହତସ୍ୟ । ତେ ଯେ ଶତଂ ମନୁଷ୍ୟଗନ୍ଧର୍ବାଣାମାନନ୍ଦାଃ ।
ସ ଏକୋ ଦେବଗନ୍ଧର୍ବାଣାମାନନ୍ଦଃ । ଶ୍ରୋତ୍ରିୟସ୍ୟ ତାକାମହତସ୍ୟ ।
ତେ ଯେ ଶତଂ ଦେବଗନ୍ଧର୍ବାଣାମାନନ୍ଦାଃ । ସ ଏକଃ ପିତୃଣାଂ ଚିରଲୋକଲୋକାନାମାନନ୍ଦଃ ।
ଶ୍ରୋତ୍ରିୟସ୍ୟ ତାକାମହତସ୍ୟ । ତେ ଯେ ଶତଂ ପିତୃଣାଂ ଚିରଲୋକଲୋକାନାମାନନ୍ଦାଃ ।
ସ ଏକ ଆଜାନଜାନାଂ ଦେବାନାମାନନ୍ଦଃ । ଶ୍ରୋତ୍ରିୟସ୍ୟ ତାକାମହତସ୍ୟ ।
ତେ ଯେ ଶତମାଜାନଜାନାଂ ଦେବାନାମାନନ୍ଦାଃ । ସ ଏକଃ କର୍ମଦେବାନାଂ ଦେବାନାମାନନ୍ଦଃ ।
ଯେ କର୍ମଣା ଦେବାନପିୟନ୍ତି । ଶ୍ରୋତ୍ରିୟସ୍ୟ ତାକାମହତସ୍ୟ ।
ତେ ଯେ ଶତଂ କର୍ମଦେବାନାଂ ଦେବାନାମାନନ୍ଦାଃ । ସ ଏକୋ ଦେବାନାମାନନ୍ଦଃ ।
ଶ୍ରୋତ୍ରିୟସ୍ୟ ତାକାମହତସ୍ୟ । ତେ ଯେ ଶତଂ ଦେବାନାମାନନ୍ଦାଃ । ସ ଏକ ଇନ୍ଦ୍ରସ୍ୟାନନ୍ଦଃ ।
ଶ୍ରୋତ୍ରିୟସ୍ୟ ତାକାମହତସ୍ୟ । ତେ ଯେ ଶତମିନ୍ଦ୍ରସ୍ୟାନନ୍ଦାଃ । ସ ଏକୋ ବୃହସ୍ପତେରାନନ୍ଦଃ ।
ଶ୍ରୋତ୍ରିୟସ୍ୟ ତାକାମହତସ୍ୟ । ତେ ଯେ ଶତଂ ବୃହସ୍ପତେରାନନ୍ଦାଃ । ସ ଏକଃ ପ୍ରଜାପତେରାନନ୍ଦଃ ।
ଶ୍ରୋତ୍ରିୟସ୍ୟ ତାକାମହତସ୍ୟ । ତେ ଯେ ଶତଂ ପ୍ରଜାପତେରାନନ୍ଦାଃ । ସ ଏକୋ ବ୍ରହ୍ମଣ ଆନନ୍ଦଃ ।
ଶ୍ରୋତ୍ରିୟସ୍ୟ ତାକାମହତସ୍ୟ । ସ ଯଶ୍ଟାୟଂ ପୁରୁଷେ । ଯଶ୍ଟାସାବାଦିତ୍ୟେ । ସ ଏକଃ ।
ସ ଯ ଏବଂବିତ୍ । ଅସ୍ତ୍ରାଲ୍ଲୋକାତ୍-ପ୍ରେତ୍ୟ । ଏତମନ୍ନମୟମାତ୍ମାନମୁପସଂକ୍ରାମତି ।
ଏତଂ ପ୍ରାଣମୟମାତ୍ମାନମୁପସଂକ୍ରାମତି । ଏତଂ ମନୋମୟମାତ୍ମାନମୁପସଂକ୍ରାମତି ।
ଏତଂ ବିଜ୍ଞାନମୟମାତ୍ମାନମୁପସଂକ୍ରାମତି । ଏତମାନନ୍ଦମୟମାତ୍ମାନମୁପସଂକ୍ରାମତି ।
ତଦପ୍ୟେଷ ଶ୍ଳୋକୋ ଭବତି ॥

॥ ଇତି ବ୍ରହ୍ମବଲ୍ଲ୍ୟଧ୍ୟାୟୋଽଷ୍ଟମୋଽନୁବାକଃ ॥

॥ ଅଧଃ ନବମଃ ଅନୁବାକଃ ॥

ୟତୋ ବାତୋ ନିବର୍ତ୍ତନ୍ତେ । ଅପ୍ରାପ୍ୟ ମନସା ସହ ।
ଆନନ୍ଦଂ ବ୍ରହ୍ମଣୋ ବିଦ୍ମାନ୍ । ନ ବିଭେତି କୁତଶ୍ଚନେତି ।
ଏତଃ ହ ବାବ ନ ତପତି । କିମହଃ ସାଧୁ ନାକରବମ୍ ।
କିମହଂ ପାପମକରବମିତି । ସ ଯୁ ଏବଂ ବିଦ୍ମାନେତେ ଆତ୍ମାନଃ ସ୍ଫୁଣ୍ଡିତେ ।
ଉଦେ ହ୍ୟବୈଷ ଏତେ ଆତ୍ମାନଃ ସ୍ଫୁଣ୍ଡିତେ । ଯୁ ଏବଂ ବେଦ । ଇତ୍ୟୁପନିଷତ୍ ॥ ୧॥

॥ ଇତି ବ୍ରହ୍ମବଲ୍ଲ୍ୟଧ୍ୟାୟୋନବମୋଽନୁବାକଃ ॥

ବ୍ରହ୍ମବିଦିଦମେକବିଂଶତିରନ୍ନାଦନ୍ନରସମୟାତ୍-ପ୍ରାଣୋ ବ୍ୟାନୋଽପାନ ଆକାଶଃ ପୃଥିବୀ ପୁଚ୍ଛଃ
ଷଡ୍ବିଂଶତିଃ ପ୍ରାଣଂ ଯଜୁରକ୍ ସାମାଦେଶୋଽର୍ବାଙ୍ଗିରସଃ ପୁଚ୍ଛଂ ଦ୍ଵାବିଂଶତିର୍ଯତଃ ଶ୍ରଦ୍ଧର୍ତ୍ତଂ ସତ୍ୟଂ
ୟୋଗୋ ମହୋଽଷ୍ଟାଦଶ ବିଜ୍ଞାନଂ ପ୍ରିୟଂ ମୋଦଃ ପ୍ରମୋଦ ଆନନ୍ଦୋ ବ୍ରହ୍ମ ପୁଚ୍ଛଂ
ଦ୍ଵାବିଂଶତିରସନ୍ନେବାଧ୍ୟାତ୍ମାବିଂଶତିରସତ୍-ଷୋଡଶ ଭିଷାଂ ସ୍ଥାନାନୁଷ୍ଠୋ ମନୁଷ୍ୟଗନ୍ଧର୍ବାଣାଂ
ଦେବଗନ୍ଧର୍ବାଣାଂ ପିତୃଣାଂ ତିରଲ୍ଲୋକଲୋକାନାମାଜାନଜାନାଂ କର୍ମଦେବାନାଂ ଯେ କର୍ମଣା
ଦେବାନାମିନ୍ଦ୍ରସ୍ୟ ବୃହସ୍ପତେଃ ପ୍ରଜାପତେର୍ବ୍ରହ୍ମଣଃ ।
ସ ଯଶ୍ଚ ସଂକ୍ରାମତ୍ୟେକପଞ୍ଚାଶଦ୍ୟତଃ କୁତଶ୍ଚ ନୈତମେକାଦଶ ନବ ॥
ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା ଏବଂ ବେଦେତ୍ୟୁପନିଷତ୍ ॥

ଓଁ ସହ ନାବବତୁ । ସହ ନୌ ଭୁନକ୍ତୁ । ସହ ବୀର୍ଯ୍ୟଂ କରବାବହୈ ।
ତେଜସ୍ବିନାବଧୀତମସ୍ତୁ ମା ବିଦ୍ଵିଷାବହୈ ।
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

॥ ଇତି ଦ୍ଵିତୀୟୋ ବ୍ରହ୍ମବଲ୍ଲ୍ୟଧ୍ୟାୟଃ ॥

ଅଥଃ ଭୃଗୁବଲ୍ଲ୍ୟଧ୍ୟାୟଃ ।। ୩ ।।

ହରିଃ ଓଁ ସହ ନାବବତୁ । ସହ ନୌ ଭୁନକ୍ତୁ । ସହ ବୀର୍ଯ୍ୟଂ କରବାବହୈ ।
ତେଜସ୍ବିନାବଧୀତମସ୍ତୁ ମା ବିଦ୍ବିଷାବହୈ ।
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ।।

।। ଅଥଃ ପ୍ରଥମଃ ଅନୁବାକଃ ।।

ଭୃଗୁର୍ବେ ବାରୁଣିଃ । ବରୁଣଂ ପିତରମୁପସସାର ।
ଅଧୀହି ଭଗବୋ ବ୍ରହ୍ମେତି । ତସ୍ମା ଏତଦ୍-ପ୍ରୋବାଚ ।
ଅନ୍ନଂ ପ୍ରାଣଂ ଚକ୍ଷୁଃ ଶ୍ରୋତ୍ରଂ ମନୋ ବାଚମିତି । ତଂ ହୋବାଚ ।
ୟତୋ ବା ଇମାନି ଭୂତାନି ଜାୟନ୍ତେ । ଯେନ ଜାତାନି ଜୀବନ୍ତି ।
ୟଦ୍-ପ୍ରୟନ୍ତ୍ୟଭିସଂବିଶନ୍ତି । ତଦ୍ବିଜିଜ୍ଞାସସ୍ବ । ତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମେତି ।
ସ ତପୋଽତପ୍ୟତ । ସ ତପସ୍ତପ୍ତା ।। ୧ ।।

।। ଇତି ଭୃଗୁବଲ୍ଲ୍ୟଧ୍ୟାୟୋପ୍ରଥମୋଽନୁବାକଃ ।।

।। ଅଥଃ ଦ୍ବିତୀୟଃ ଅନୁବାକଃ ।।

(ପଞ୍ଚକୋଶାନ୍ତଃସ୍ଥିତବ୍ରହ୍ମନିରୂପଣମ୍)

ଅନ୍ନଂ ବ୍ରହ୍ମେତି ବ୍ୟଜାନାତ୍ । ଅନ୍ନାଞ୍ଜ୍ୟେବ ଖଲ୍ଲିମାନି ଭୂତାନି ଜାୟନ୍ତେ ।
ଅନ୍ନେନ ଜାତାନି ଜୀବନ୍ତି । ଅନ୍ନଂ ପ୍ରୟନ୍ତ୍ୟଭିସଂବିଶନ୍ତି । ତଦ୍ବିଜିଜ୍ଞାୟ ।
ପୁନରେବ ବରୁଣଂ ପିତରମୁପସସାର । ଅଧୀହି ଭଗବୋ ବ୍ରହ୍ମେତି ।
ତଂ ହୋବାଚ । ତପସା ବ୍ରହ୍ମ ବିଜିଜ୍ଞାସସ୍ବ । ତପୋ ବ୍ରହ୍ମେତି ।
ସ ତପୋଽତପ୍ୟତ । ସ ତପସ୍ତପ୍ତା ।। ୧ ।।

।। ଇତି ଭୃଗୁବଲ୍ଲ୍ୟଧ୍ୟାୟୋଦ୍ବିତୀୟୋଽନୁବାକଃ ।।

॥ ଅଧଃ ତୃତୀୟଃ ଅନୁବାକଃ ॥

ପ୍ରାଣୋ ବ୍ରହ୍ମେତି ବ୍ୟଜାନାତ୍ । ପ୍ରାଣାଞ୍ଜ୍ୟେବ ଖଲ୍ଲିମାନି ଭୂତାନି ଜାୟନ୍ତେ ।
ପ୍ରାଣେନ ଜାତାନି ଜୀବନ୍ତି । ପ୍ରାଣଂ ପ୍ରୟନ୍ତ୍ୟଭିସଂବିଶନ୍ତିତି । ତଦ୍ବିଜ୍ଞାୟ ।
ପୁନରେବ ବରୁଣଂ ପିତରମୁପସସାର । ଅଧୀହି ଭଗବୋ ବ୍ରହ୍ମେତି ।
ତଃ ହୋବାଚ । ତପସା ବ୍ରହ୍ମ ବିଜିଜ୍ଞାସସ୍ୱ । ତପୋ ବ୍ରହ୍ମେତି ।
ସ ତପୋଽତପ୍ୟତ । ସ ତପସ୍ତପ୍ତା ॥ ୧॥

॥ ଇତି ଭୃଗୁବଲ୍ଲୟଧ୍ୟାୟୋତୃତୀୟୋଽନୁବାକଃ ॥

॥ ଅଧଃ ଚତୁର୍ଥଃ ଅନୁବାକଃ ॥

ମନୋ ବ୍ରହ୍ମେତି ବ୍ୟଜାନାତ୍ । ମନସୋ ହ୍ୟେବ ଖଲ୍ଲିମାନି ଭୂତାନି ଜାୟନ୍ତେ ।
ମନସା ଜାତାନି ଜୀବନ୍ତି । ମନଃ ପ୍ରୟନ୍ତ୍ୟଭିସଂବିଶନ୍ତିତି । ତଦ୍ବିଜ୍ଞାୟ ।
ପୁନରେବ ବରୁଣଂ ପିତରମୁପସସାର । ଅଧୀହି ଭଗବୋ ବ୍ରହ୍ମେତି ।
ତଃ ହୋବାଚ । ତପସା ବ୍ରହ୍ମ ବିଜିଜ୍ଞାସସ୍ୱ । ତପୋ ବ୍ରହ୍ମେତି ।
ସ ତପୋଽତପ୍ୟତ । ସ ତପସ୍ତପ୍ତା ॥ ୧॥

॥ ଇତି ଭୃଗୁବଲ୍ଲୟଧ୍ୟାୟୋଚତୁର୍ଥୋଽନୁବାକଃ ॥

॥ ଅଧଃ ପଞ୍ଚମଃ ଅନୁବାକଃ ॥

ବିଜ୍ଞାନଂ ବ୍ରହ୍ମେତି ବ୍ୟଜାନାତ୍ । ବିଜ୍ଞାନାଞ୍ଜ୍ୟେବ ଖଲ୍ଲିମାନି ଭୂତାନି ଜାୟନ୍ତେ ।
ବିଜ୍ଞାନେନ ଜାତାନି ଜୀବନ୍ତି । ବିଜ୍ଞାନଂ ପ୍ରୟନ୍ତ୍ୟଭିସଂବିଶନ୍ତିତି । ତଦ୍ବିଜ୍ଞାୟ ।
ପୁନରେବ ବରୁଣଂ ପିତରମୁପସସାର । ଅଧୀହି ଭଗବୋ ବ୍ରହ୍ମେତି ।
ତଃ ହୋବାଚ । ତପସା ବ୍ରହ୍ମ ବିଜିଜ୍ଞାସସ୍ୱ । ତପୋ ବ୍ରହ୍ମେତି ।
ସ ତପୋଽତପ୍ୟତ । ସ ତପସ୍ତପ୍ତା ॥ ୧॥

॥ ଇତି ଭୃଗୁବଲ୍ଲୟଧ୍ୟାୟୋପଞ୍ଚମୋଽନୁବାକଃ ॥

॥ ଅଧଃ ସଷ୍ଠଃ ଅନୁବାକଃ ॥

ଆନନ୍ଦୋ ବ୍ରହ୍ମେତି ବ୍ୟଜାନାତ୍ । ଆନନ୍ଦାଧ୍ୟେବ ଖଲ୍ଲିମାନି ଭୂତାନି ଜାୟନ୍ତେ ।
ଆନନ୍ଦେନ ଜାତାନି ଜୀବନ୍ତି । ଆନନ୍ଦଂ ପ୍ରୟନ୍ତ୍ୟଭିସଂବିଶନ୍ତିତି ।
ସୈଷା ଭାର୍ଗବୀ ବାରୁଣୀ ବିଦ୍ୟା । ପରମେ ବ୍ୟୋମନ୍ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତା ।
ସ ଯୁ ଏବଂ ବେଦ ପ୍ରତିତିଷ୍ଠତି । ଅନୁବାନନ୍ନାଦୋ ଭବତି ।
ମହାନ୍ ଭବତି ପ୍ରଜୟା ପଶୁଭିର୍ବ୍ରହ୍ମବର୍ଚ୍ଚସେନ । ମହାନ୍ କୀର୍ତ୍ତ୍ୟା ॥ ୧॥

॥ ଇତି ଭୃଗୁବଲ୍ଲୟଧ୍ୟାୟେଷଷ୍ଠୋଽନୁବାକଃ ॥

॥ ଅଧଃ ସପ୍ତମଃ ଅନୁବାକଃ ॥

(ଅନୁବ୍ରହ୍ମୋପାସନମ୍)

ଅନ୍ନଂ ନ ନିନ୍ଦ୍ୟାତ୍ । ତଦ୍-ବ୍ରତମ୍ । ପ୍ରାଣୋ ବା ଅନ୍ନମ୍ । ଶରୀରମନ୍ନାଦମ୍ ।
ପ୍ରାଣେ ଶରୀରଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତମ୍ । ଶରୀରେ ପ୍ରାଣଃ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତଃ । ତଦେତଦନ୍ନମନ୍ନେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତମ୍ ।
ସ ଯୁ ଏତଦନ୍ନମନ୍ନେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତଂ ବେଦ ପ୍ରତିତିଷ୍ଠତି । ଅନୁବାନନ୍ନାଦୋ ଭବତି ।
ମହାନ୍ ଭବତି ପ୍ରଜୟା ପଶୁଭିର୍ବ୍ରହ୍ମବର୍ଚ୍ଚସେନ । ମହାନ୍ କୀର୍ତ୍ତ୍ୟା ॥ ୧॥

॥ ଇତି ଭୃଗୁବଲ୍ଲୟଧ୍ୟାୟେସପ୍ତମୋଽନୁବାକଃ ॥

॥ ଅଧଃ ଅଷ୍ଟମଃ ଅନୁବାକଃ ॥

ଅନ୍ନଂ ନ ପରିଚକ୍ଷାତ୍ । ତଦ୍-ବ୍ରତମ୍ । ଆପୋ ବା ଅନ୍ନମ୍ । ଜ୍ୟୋତିରନ୍ନାଦମ୍ ।
ଅପ୍ନୁ ଜ୍ୟୋତିଃ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତମ୍ । ଜ୍ୟୋତିଷ୍ୟାପଃ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତାଃ । ତଦେତଦନ୍ନମନ୍ନେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତମ୍ ।
ସ ଯୁ ଏତଦନ୍ନମନ୍ନେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତଂ ବେଦ ପ୍ରତିତିଷ୍ଠତି । ଅନୁବାନନ୍ନାଦୋ ଭବତି ।
ମହାନ୍ ଭବତି ପ୍ରଜୟା ପଶୁଭିର୍ବ୍ରହ୍ମବର୍ଚ୍ଚସେନ । ମହାନ୍-କୀର୍ତ୍ତ୍ୟା ॥ ୧॥

॥ ଇତି ଭୃଗୁବଲ୍ଲୟଧ୍ୟାୟେଅଷ୍ଟମୋଽନୁବାକଃ ॥

।। ଅଧଃ ନବମଃ ଅନୁବାକଃ ।।

ଅନ୍ନଂ ବହୁ କୁର୍ବୀତ । ତଦ୍-ବ୍ରତମ୍ । ପୃଥିବୀ ବା ଅନ୍ନମ୍ ।
ଆକାଶୋଽନ୍ନାଦଃ । ପୃଥିବ୍ୟାମାକାଶଃ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତଃ । ଆକାଶେ ପୃଥିବୀ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତା ।
ତଦେତଦନ୍ନମନ୍ନେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତମ୍ । ସ ଯ ଶ୍ଚେତଦନ୍ନମନ୍ନେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତଂ ବେଦ ପ୍ରତିତିଷ୍ଠତି ।
ଅନ୍ନବାନନ୍ନାଦୋ ଭବତି । ମହାନ୍ଭବତି ପ୍ରଜୟା ପଶୁଭିର୍ବ୍ରହ୍ମବର୍ଚ୍ଚସେନ । ମହାନ୍-କୀର୍ତ୍ତ୍ୟା ।। ୧।।

।। ଇତି ଭୃଗୁବଲ୍ଲୟଧ୍ୟାୟୋନବମୋଽନୁବାକଃ ।।

।। ଅଧଃ ଦଶମଃ ଅନୁବାକଃ ।।

(ସଦାଚାରପ୍ରଦର୍ଶନମ୍ । ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦାନୁଭବଃ)

ନ କଂଚନ ବସତୌ ପ୍ରତ୍ୟାଚକ୍ଷୀତ । ତଦ୍-ବ୍ରତମ୍ ।
ତସ୍ମାଦ୍ୟୟା କୟା ତ ବିଧୟା ବହୁନ୍ନଂ ପ୍ରାପୁୟାତ୍ । ଅରାଧ୍ୟସ୍ତା ଅନ୍ନମିତ୍ୟାଚକ୍ଷତେ ।
ଏତଦ୍ୱୈ ମୁଖତୋଽନ୍ନଂ ରାଜମ୍ । ମୁଖତୋଽସ୍ତା ଅନ୍ନଂ ରାଧ୍ୟତେ ।
ଏତଦ୍ୱୈ ମଧ୍ୟତୋଽନ୍ନଂ ରାଜମ୍ । ମଧ୍ୟତୋଽସ୍ତା ଅନ୍ନଂ ରାଧ୍ୟତେ ।
ଏତଦ୍ୱା ଅନ୍ତତୋଽନ୍ନଂ ରାଜମ୍ । ଅନ୍ତତୋଽସ୍ତା ଅନ୍ନଂ ରାଧ୍ୟତେ ।। ୧।।
ୟ ଶ୍ଚେତଂ ବେଦ । କ୍ଷେମ ଇତି ବାଚି । ଯୋଗକ୍ଷେମ ଇତି ପ୍ରାଣାପାନୟୋଃ ।
କର୍ମେତି ହସ୍ତୟୋଃ । ଗତିରିତି ପାଦୟୋଃ । ବିମୁକ୍ତିରିତି ପାୟୋଃ ।
ଇତି ମାନୁଷୀଃ ସମାଜାଃ । ଅଥ ଦୈବୀଃ । ତୃପ୍ତିରିତି ବୃକ୍ଷୋ । ବଲମିତି ବିଦ୍ୟୁତି ।। ୨।।
ୟ ଶ୍ଚ ଇତି ପଶୁଷୁ । ଜ୍ୟୋତିରିତି ନକ୍ଷତ୍ରେଷୁ । ପ୍ରଜାପତିରମୃତମାନନ୍ଦ ଇତ୍ୟୁପସ୍ଥେ ।
ସର୍ବମିତ୍ୟାକାଶେ । ତଦ୍-ପ୍ରତିଷ୍ଠେତ୍ୟୁପାସୀତ । ପ୍ରତିଷ୍ଠାବାନ୍ ଭବତି ।
ତନ୍ନୁହ ଇତ୍ୟୁପାସୀତ । ମହାନ୍ ଭବତି । ତନ୍ନୁନ ଇତ୍ୟୁପାସୀତ । ମାନବାନ୍ ଭବତି ।। ୩।।

ତନ୍ନମ ଇତ୍ୟୁପାସୀତ । ନମ୍ୟନ୍ତେଃସ୍ତୈ କାମାଃ । ତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମେତ୍ୟୁପାସୀତ ।
ବ୍ରହ୍ମବାନ୍ ଭବତି । ତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମଣଃ ପରିମର ଇତ୍ୟୁପାସୀତ ।
ପର୍ଯ୍ୟେଷାଂ ମିୟନ୍ତେ ଦ୍ଵିଷନ୍ତଃ ସପତ୍ନାଃ । ପରି ଯେଃପ୍ରିୟା ଭ୍ରାତୃବ୍ୟାଃ ।
ସ ଯଶ୍ଚାୟଂ ପୁରୁଷେ । ଯଶ୍ଚାସାବାଦିତ୍ୟେ । ସ ଏକଃ ।। ୪।।

ସ ଯ ଏବଂବିତ୍ । ଅସ୍ମାଲ୍ଲୋକାତ୍-ପ୍ରେତ୍ୟ । ଏତମନ୍ନମୟମାତ୍ମାନମୁପସଂକ୍ରମ୍ୟ ।
ଏତଂ ପ୍ରାଣମୟମାତ୍ମାନମୁପସଂକ୍ରମ୍ୟ । ଏତଂ ମନୋମୟମାତ୍ମାନମୁପସଂକ୍ରମ୍ୟ ।
ଏତଂ ବିଜ୍ଞାନମୟମାତ୍ମାନମୁପସଂକ୍ରମ୍ୟ । ଏତମାନନ୍ଦମୟମାତ୍ମାନମୁପସଂକ୍ରମ୍ୟ ।
ଇମ୍ନାଲ୍ଲୋକାନ୍-କାମାନ୍ନୌ କାମରୂପ୍ୟନ୍ନୁସଂଚରନ୍ । ଏତସ୍ମାମ ଗାୟନ୍ତାସ୍ତେ ।
ହାମା ବୁ ହାମା ବୁ ହାମା ବୁ ।। ୫।।

ଅହମନ୍ନମହମନ୍ନମହମନ୍ନମ୍ । ଅହମନ୍ନାଦୋଽଗାହମନ୍ନାଦୋଽଗାହମନ୍ନାଦଃ ।
ଅହଂ ଶ୍ଳୋକକୃଦହଂ ଶ୍ଳୋକକୃଦହଂ ଶ୍ଳୋକକୃତ୍ । ଅହମସ୍ମି ପ୍ରଥମଜା ଋତାମାସ୍ୟ ।
ପୂର୍ବଂ ଦେବେଭ୍ୟୋଽମୃତସ୍ୟ ନାମାଭାୟି । ଯୋ ମା ଦଦାତି ସ ଇଦେବମାମବାଃ ।
ଅହମନ୍ନମନ୍ନମଦନ୍ତମାମା ଦ୍ଵି । ଅହଂ ବିଶ୍ଵଂ ଭୁବନମଭ୍ୟଭବାମ୍ ।
ସୁବର୍ନଜ୍ୟୋତୀଃ । ଯ ଏବଂ ବେଦ । ଇତ୍ୟୁପନିଷତ୍ ।। ୬।।
(ରାଧ୍ୟତେ ବିଦ୍ୟୁତି ମାନବାନ୍ଭବତ୍ୟେକୋ ହାମା ବୁ ଏବଂ ବେଦୈକଂ ଚ)

।। ଇତି ଭୃଗୁବଲ୍ଲୟଧ୍ୟାୟେଦଶମୋଽନୁବାକଃ ।।

ଭୃଗୁସ୍ତସ୍ତୈ ଯତୋ ବୈ ବିଶନ୍ତି ତଦ୍ବିଜ୍ଞାସସ୍ତ ତତ୍ରୟୋଦଶାନ୍ନଂ ପ୍ରାଣଂ ମନୋ ବିଜ୍ଞାନମିତି ତଦ୍ବିଜ୍ଞାୟ
ତଂ ତପସା ଦ୍ଵାଦଶ ଦ୍ଵାଦଶାନନ୍ଦ ଇତି ସୈଷା ଦଶାନ୍ନଂ ନ ନିନ୍ଦ୍ୟାତ୍ ପ୍ରାଣଃ ଶରୀରମନ୍ନଂ ନ
ପରିଚକ୍ଷୀତାପୋ ଜ୍ୟୋତିରନ୍ନଂ ବହୁ କୁର୍ବୀତ ପୃଥିବ୍ୟାମାକାଶ ଏକାଦଶୈକାଦଶ ।
ନ କଂଚନୈକଷଷ୍ଟିରେକାନ୍ନବିଂଶତିରେକାନ୍ନବିଂଶତିଃ ।

ଓଁ ସହ ନାବବତୁ । ସହ ନୌ ଭୁନକ୍ତୁ । ସହ ବୀର୍ଯ୍ୟଂ କରବାବହୈ ।
ତେଜସ୍ବି ନାବଧୀତମସ୍ତୁ ମା ବିଦ୍ବିଷାବହୈ ।
॥ ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

॥ ଇତି ଭୃଗୁବଲ୍ଲୀଂଧ୍ୟାୟଃ ସମାପ୍ତଃ ॥

ଓଁ ଶଂ ନୋ ମିତ୍ରଃ ଶଂ ବରୁଣଃ । ଶଂ ନୋ ଭବତ୍ସର୍ଯ୍ୟମା ।
ଶଂ ନ ଇନ୍ଦ୍ରୋ ବୃହସ୍ପତିଃ । ଶଂ ନୋ ବିଷ୍ଣୁରୁରୁକ୍ରମଃ ।
ନମୋ ବ୍ରହ୍ମଣେ । ନମସ୍ତେ ବାୟୋ । ତ୍ବମେବ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଂ ବ୍ରହ୍ମାସି ।
ତ୍ବାମେବ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଂ ବ୍ରହ୍ମ ବଦିଷ୍ୟାମି । ଋତଂ ବଦିଷ୍ୟାମି ।
ସତ୍ୟଂ ବଦିଷ୍ୟାମି । ତନ୍ନାମବତୁ । ତଦ୍ବକ୍ତାରମବତୁ ।
ଅବତୁ ମାମ୍ । ଅବତୁ ବକ୍ତାରମ୍ ।
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

॥ ଇତି କୃଷ୍ଣସ୍ବଜୁର୍ବେଦୀୟତୈତ୍ତିରୀୟୋପନିଷତ୍ସଂପୂର୍ଣ୍ଣଃ ॥

